

**«Μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη»
Έρευνα μεταξύ των αυτοδιοικητικών αρχών
Σύνοψη των αποτελεσμάτων**

Τα συμπεράσματα που ακολουθούν βασίζονται στο σημείωμα με τίτλο «Αξιολόγηση της εμβληματικής πρωτοβουλίας *Μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη*» που συνέταξε για τον συγκεκριμένο φάκελο το Ίδρυμα Ερευνών για τη Διαχείριση της Βιωσιμότητας (RIMAS) του Πανεπιστημίου Οικονομίας και Διοίκησης Επιχειρήσεων της Βιέννης (Zoran Ružnov, Umberto Pisano and Norma Schönherr).

Δεν εκφράζουν τις επίσημες απόψεις της Επιτροπής των Περιφερειών.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Επιτροπή των Περιφερειών διατίθενται στο Διαδίκτυο στους ιστότοπους <http://www.europa.eu> και <http://www.cor.europa.eu> αντιστοίχως.

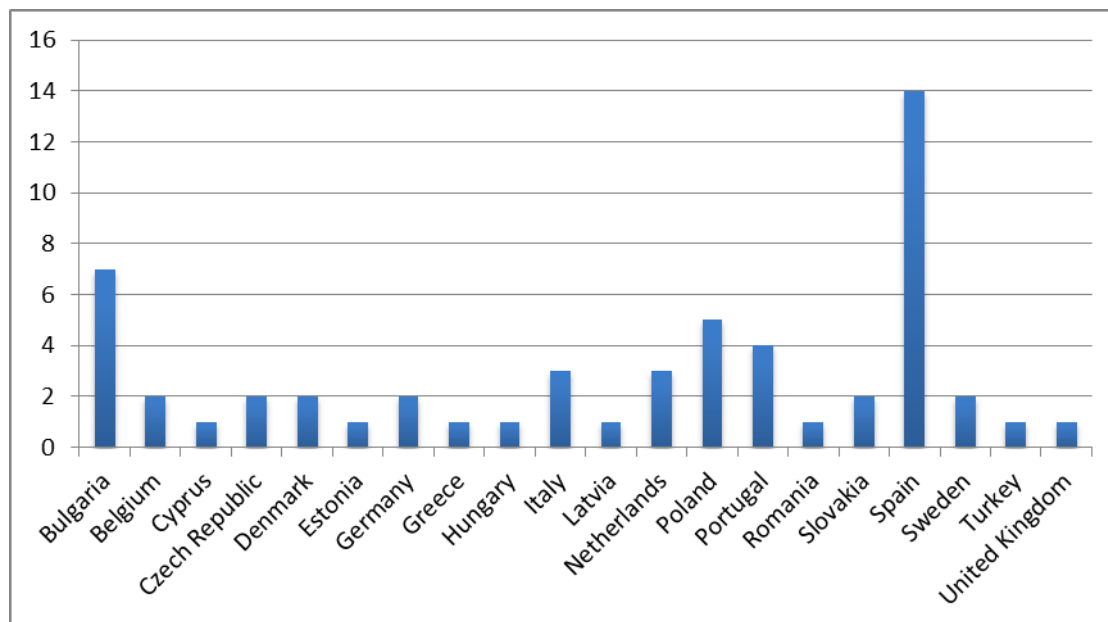
© Ευρωπαϊκή Ένωση, Αύγουστος 2013

Επιτρέπεται η μερική αναπαραγωγή, υπό την προϋπόθεση ότι αναφέρεται ρητώς η πηγή.

Βασικές πληροφορίες

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου τριμήνου του 2013, η Επιτροπή των Περιφερειών διεξήγαγε έρευνα σχετικά με την εμβληματική πρωτοβουλία «**Μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη**»¹ μέσω της Πλατφόρμας που έχει συγκροτήσει για την παρακολούθηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», προκειμένου να διαμορφώσει εικόνα της τρέχουσας κατάστασης αυτού του θέματος από τη σκοπιά των τοπικών και των περιφερειακών αρχών.

Η έρευνα αυτή αποτελεί τμήμα μιας ευρύτερης προσπάθειας παρακολούθησης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η οποία δρομολογήθηκε από την Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ) τον Δεκέμβριο του 2012 και θα διαρκέσει μέχρι τον Νοέμβριο του 2013. Τα αποτελέσματα των επιμέρους αξιολογήσεων των εμβληματικών πρωτοβουλιών αποτελούν επί του παρόντος τη βάση επτά διασκέψεων —μίας για κάθε εμβληματική πρωτοβουλία— και στη συνέχεια θα αποτελέσουν τη συμβολή της Επιτροπής των Περιφερειών στην ενδιάμεση επανεξέταση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», στην οποία θα προβεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2014. Η παρούσα έκθεση βασίζεται σε **55 απαντήσεις στην έρευνα που υποβλήθηκαν από 20 κράτη μέλη της ΕΕ συν την Τουρκία** (βλ. Σχήμα 1.1 κατωτέρω). Τα πορίσματα θα παρουσιαστούν στη διάσκεψη που θα διοργανώσει η ΕτΠ στις 2 και 3 Σεπτεμβρίου 2013 στο Βίλνιους.

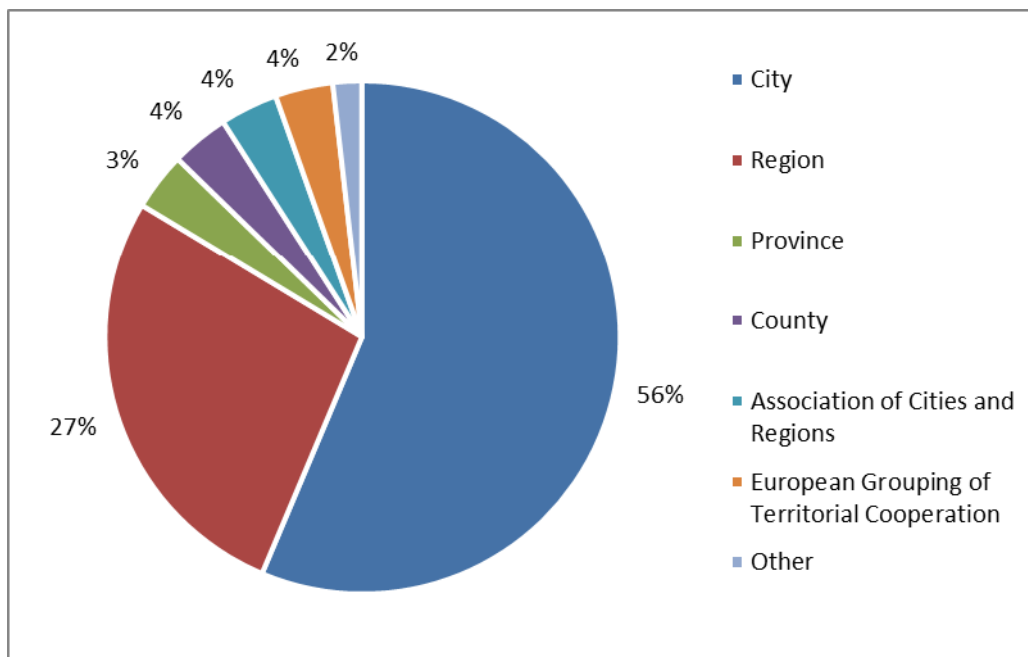

Σχήμα 1: Αριθμός απαντήσεων που παρελήφθησαν ανά κράτος μέλος της ΕΕ

¹ Η έρευνα ήταν ανοιχτή για συμμετοχή από τις 30 Απριλίου έως τις 11 Ιουλίου 2013. Μπορείτε να βρείτε το ερωτηματολόγιο και βασικές κατατοπιστικές πληροφορίες στην ιστοσελίδα:

<http://portal.cor.europa.eu/europe2020/ClosedSurveys/Pages/A-Resource-Efficient-Europe.aspx>

Οι περισσότερες απαντήσεις δόθηκαν από ή εξ ονόματος δήμων (56%)· ακολουθούν οι περιφέρειες (27%), οι νομοί (ή κομητείες), οι ενώσεις τοπικών και περιφερειακών αρχών και οι Ευρωπαϊκοί Όμιλοι Εδαφικής Συνεργασίας (4% στην κάθε περίπτωση), οι επαρχίες (3%) και οι «άλλοι» (2%), όπως φαίνεται στο Σχήμα 1.2. Από τους 55 συμμετέχοντες, οι 27 είναι μέλη της Πλατφόρμας Παρακολούθησης της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», που έχει συγκροτήσει η Επιτροπή των Περιφερειών.

Σχήμα 2: Κατανομή των απαντήσεων ανά τύπο οργανισμού

Η έκθεση χωρίζεται σε τέσσερα μέρη, σύμφωνα με τις ομάδες ερωτήσεων που περιέχονταν στο ερωτηματολόγιο. Τα μέρη αυτά είναι τα εξής:

- Προκλήσεις πολιτικής και αντιμετώπισή τους στο περιφερειακό και το τοπικό επίπεδο;
- Χρησιμότητα της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη» για τις αυτοδιοικητικές αρχές;
- Καταλληλότητα των εθνικών πολιτικών για τις αυτοδιοικητικές αρχές;
- Ζητήματα διαχείρισης και χρηματοδότησης.

Σε κάθε μέρος συνοψίζονται οι κυριότερες τάσεις που προκύπτουν από τις απαντήσεις και υπογραμμίζονται οι ιδιαίτερες οπτικές ή παρατηρήσεις. Προηγείται ένα εισαγωγικό μέρος, με πληροφορίες για την ίδια την εμβληματική πρωτοβουλία και για τα προβλήματα και τις προκλήσεις που συναντώνται στα πεδία πολιτικής που καλύπτει.

Σύνοψη και συμπεράσματα

Η έρευνα βασίστηκε σε 18 ερωτήσεις, ομαδοποιημένες σε 4 μέρη. Τα κυριότερα πορίσματα, σύμφωνα με τα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν από τις απαντήσεις, έχουν συνοπτικά ως εξής:

- Το **71%** των αυτοδιοικητικών αρχών θεωρεί ότι η **κυριότερη πρόκληση** που αντιμετωπίζει σήμερα ο δήμος/η περιφέρειά του είναι η **ενεργειακή απόδοση και η χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας**, ενώ στο **58%** των απαντήσεων αναφέρεται και η **αποδοτικότερη χρήση των πόρων**. Ακολουθούν οι προκλήσεις της **μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και του εκσυγχρονισμού του τομέα των μεταφορών**, οι οποίες αναφέρονται στο **44%** των απαντήσεων η καθεμία.
- Το **67%** των συμμετεχόντων θεωρεί **σημαντικότερο στόχο** της πρωτοβουλίας, σε σχέση με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η περιφέρειά του, τον **εντοπισμό και τη δημιουργία νέων ευκαιριών οικονομικής ανάπτυξης και προώθησης της καινοτομίας και την ώθηση στην ανταγωνιστικότητα της ΕΕ**. Το **58%** αναφέρει ως σημαντικότερο στόχο την **καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και τον περιορισμό των περιβαλλοντικών συνεπειών της χρήσης των πόρων**, ενώ άλλο ένα **56%** αναφέρει τον στόχο της **αύξησης των οικονομικών επιδόσεων με παράλληλη μείωση της χρήσης των πόρων**.
- Το **53%** των συμμετεχόντων στην έρευνα έχει υιοθετήσει πολιτικές για την αποδοτική χρήση των πόρων στον τομέα της ενέργειας (**ενεργειακά συστήματα χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων**). Από **44%** των συμμετεχόντων έχουν εφαρμόσει τέτοιες πολιτικές στον τομέα της **βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής και στον τομέα των μεταφορών (μεταφορικά συστήματα χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων)**. Άλλο ένα **35%** έχει εφαρμόσει σε περιφερειακή βάση πολιτικές για την **αποτελεσματική χρήση των πρώτων υλών (ορυκτά, δάση και βιομάζα)**, ενώ οι πολιτικές στους τομείς της **οικονομίας μηδενικών αποβλήτων και της βιοποικιλότητας, των οικοσυστημικών υπηρεσιών και της χρήσης της γης** αναφέρονται από ένα **29%** στην κάθε περίπτωση.
- Το **65%** των αυτοδιοικητικών αρχών απαντά ότι οι πολιτικές που υιοθέτησε **αλληλοσυνδέονται ως τμήμα ενός ολοκληρωμένου πλαισίου**. Μόνο το **15%** απάντησε αρνητικά όσον αφορά την

υιοθέτηση ολοκληρωμένων πολιτικών, ενώ ένα 20% δεν απάντησε καθόλου σε αυτήν την ερώτηση.

- Το 44% των συμμετεχόντων δηλώνει ότι ο στόχος της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΑΘ) κατά 20% σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990 είναι αρκετά ρεαλιστικός, ενώ ένα 35% τον θεωρεί πολύ ενδεδειγμένο. Όσο για τον στόχο της παραγωγής του 20% της συνολικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, το 56% των συμμετεχόντων τον θεωρεί αρκετά ρεαλιστικό και το 33% τον θεωρεί πολύ εφικτό. Όσον αφορά, τέλος, την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης κατά 20%, το 56% απαντά ότι πρόκειται για αρκετά ρεαλιστικό στόχο, ενώ το 31% θεωρεί την επίτευξή του πολύ εφικτή.
- Το 65% των συμμετεχόντων θα επιθυμούσε διεύρυνση της προσέγγισης του πλαισίου του Συμφώνου των Δημάρχων στον βασικό τομέα της διαχείρισης των αποβλήτων. Άλλο ένα 55% θα ήθελε να υπαχθεί στο Σύμφωνο των Δημάρχων και η διαχείριση των υδάτων, ενώ ένα 53% θα ήθελε να περιληφθεί η βιοποικιλότητα και η χρήση της γης. Το 51% των συμμετεχόντων, τέλος, επιθυμεί να συμπεριληφθεί στο Σύμφωνο των Δημάρχων η ατμοσφαιρική ρύπανση.
- Σχεδόν 46% των συμμετεχόντων θεωρεί αρκετά ρεαλιστικό τον στόχο της μείωσης των εισροών πόρων στη διατροφική αλυσίδα κατά 20%, ενώ για το 27% ο στόχος αυτός δεν είναι εφικτός. Όσον αφορά το ορόσημο της κατασκευής όλων των νέων κτιρίων με σχεδόν μηδενική κατανάλωση ενέργειας και υλικά υψηλής αποδοτικότητας, το 45% των συμμετεχόντων θεωρεί την επίτευξή του αρκετά εφικτή και το 42% πολύ εφικτή. Σε σχέση με την κινητικότητα, το 44% των συμμετεχόντων θεωρεί πολύ πιθανή την επίτευξη ετήσιας μείωσης των ΕΑΘ που προέρχονται από τις μεταφορές κατά 1%, ενώ το 36% θεωρεί αρκετά ρεαλιστικό αυτόν τον στόχο.
- Το 64% των αυτοδιοικητικών αρχών δηλώνει ότι η πιο χρήσιμη πολιτική για την κατάσταση στον δήμο/στην περιφέρειά του είναι η προώθηση της καλύτερης διαχείρισης των υδάτινων πόρων. Άλλο ένα 55% αναφέρει την προώθηση της βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής, ενώ ένα 53% τη μετατροπή των αποβλήτων σε πόρους. Τέλος, ένα 45% τονίζει τη σημασία της μεγαλύτερης στήριξης της έρευνας και της καινοτομίας στον τομέα της αποδοτικής χρήσης των πόρων.
- Το 51% των συμμετεχόντων αναφέρει ότι η δράση της εμβληματικής πρωτοβουλίας για την αποδοτική χρήση των πόρων που είναι δυσκολότερο να επιτευχθεί στον δήμο/στην περιφέρειά του αφορά την

καινοτομία και τις επενδύσεις. Άλλο ένα **47%** εκφράζει τη λύπη του για τη **δυσκολία λήψης επιδοτήσεων.**

- Στην ερώτηση σχετικά με τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη» από τη δική τους τοπική/περιφερειακή σκοπιά, οι αυτοδιοικητικές αρχές δίνουν μεγάλη ποικιλία απαντήσεων, οι οποίες συγκλίνουν σε δύο βασικά θετικά σημεία: οι αυτοδιοικητικές αρχές εκτιμούν την πρόθεση της εμβληματικής πρωτοβουλίας, αφενός, να παράσχει στόχους και, αφετέρου, να δώσει μεγαλύτερη έμφαση στην περιβαλλοντική πολιτική στην Ευρώπη. Ως αδύνατα σημεία, οι αυτοδιοικητικές αρχές αναφέρουν την ανεπαρκή προσαρμογή της πρωτοβουλίας στην οικονομική κρίση, με αποτέλεσμα την επιβράδυνση της προόδου προς την αποδοτική χρήση των πόρων σε περιφερειακό επίπεδο. Σε άλλες απαντήσεις επισημαίνονται η ανεπαρκής συμμετοχή των τοπικών φορέων και οι πολύ γενικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τους στόχους.
- Το **27%** των συμμετεχόντων στην έρευνα **θα συνιστούσε αλλαγές** στην εμβληματική πρωτοβουλία «**Μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη**».
- Το **36%** των συμμετεχόντων θεωρεί ότι το **Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ)** της χώρας του **ανταποκρίνεται στις τοπικές/περιφερειακές του ανάγκες** στους τομείς πολιτικής που καλύπτει η εμβληματική πρωτοβουλία «Μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη». Αντιθέτως, το **20%** των συμμετεχόντων αισθάνεται ότι το ΕΠΜ της χώρας του **δεν ανταποκρίνεται επαρκώς** στις τοπικές/περιφερειακές του ανάγκες στα πεδία πολιτικής που σχετίζονται με την αποδοτική χρήση των πόρων.
- Στην ερώτηση αν έχουν να προτείνουν κάποια αλλαγή στο ΕΠΜ της χώρας τους στον τομέα της αποδοτικής χρήσης των πόρων, μόνο το **25%** των συμμετεχόντων **συνιστά αλλαγές του ΕΠΜ.**
- Το **ΕΤΠΑ** φαίνεται πως αποτελεί τη συχνότερη πηγή χρηματοδότησης για τις δράσεις της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη», αφού το **71%** των συμμετεχόντων αναφέρει ότι σε αυτό στηρίζεται για χρηματοδότηση. Ωστόσο, οι αυτοδιοικητικές αρχές κάνουν επίσης χρήση κονδυλίων του **Ταμείου Συνοχής (47%)** και, σε μικρότερο ποσοστό, του **ΕΚΤ (40%)** και του **LIFE (35%)**.

- Το 49% των συμμετεχόντων στην έρευνα έχει αναλάβει δράση για την υλοποίηση της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη» σε σύμπραξη με άλλα επίπεδα διακυβέρνησης.
- Στο 40% των απαντήσεων επισημαίνεται ότι δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκείς δεσμοί μεταξύ του πλαισίου πολιτικής της ΕΕ και του τοπικού επιπέδου.
- Το 73% των αυτοδιοικητικών αρχών δηλώνει ότι εφαρμόζει κάποια συγκεκριμένη στρατηγική για την προώθηση της συμμετοχής των διάφορων ενδιαφερόμενων φορέων στην υλοποίηση των στόχων της πρωτοβουλίας «Μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη». Από αυτό το 73%, το ένα πέμπτο χρησιμοποιεί ενημερωτικές εκστρατείες για να εξασφαλίσει τη συμμετοχή και τη δέσμευση του ευρύτερου κοινού. Μόνο το 10% των αυτοδιοικητικών αρχών αναφέρει ενεργό συμμετοχή των ΜμΕ στην πολυτομεακή προσέγγιση.

Σε γενικές γραμμές, οι αυτοδιοικητικές αρχές φαίνεται ότι είναι καθ' οδόν προς την υλοποίηση των στόχων της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη». Για την επίτευξη ορισμένων στόχων, ωστόσο, πρέπει να υπερνικηθούν ορισμένες προκλήσεις. Για παράδειγμα, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, οι προκλήσεις που θεωρούνται πιο σημαντικές από τις αυτοδιοικητικές αρχές είναι η ενεργειακή απόδοση και η χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι η μετάβαση από τα κοινά ενεργειακά συστήματα στα ανανεώσιμα θέτει προβλήματα στην εφαρμογή της, είτε λόγω οικονομικών είτε λόγω τεχνικών περιορισμών.

Εξάλλου, η αναγκαιότητα καινοτόμων ενεργειακών συστημάτων, που μειώνουν το κόστος και τονώνουν επομένως την οικονομία, υπογραμμίζεται από τη σημασία που αποδίδουν οι αυτοδιοικητικές αρχές στον εντοπισμό και τη δημιουργία νέων ευκαιριών οικονομικής ανάπτυξης και προώθησης της καινοτομίας. Μία αναδυόμενη τάση, που αναφέρεται από τις αυτοδιοικητικές αρχές στο πλαίσιο της μείωσης των ΕΑΘ κατά 20%, είναι η προώθηση και επέκταση των δημόσιων συγκοινωνιών, με στόχο τη μείωση των εκπομπών που προκαλούνται από την οδική κυκλοφορία.

Οι αυτοδιοικητικές αρχές αναφέρουν επίσης δυσκολίες όσον αφορά τη μείωση των εισροών πόρων στη διατροφική αλυσίδα, λόγω της έλλειψης κατευθυντήριων γραμμών από μέρους των εθνικών κυβερνήσεων. Άλλα προβλήματα που συναντούν αφορούν την εξασφάλιση επενδύσεων, είτε από την ΕΕ είτε από ιδιωτική χρηματοδότηση, για έργα στο πεδίο της αποδοτικότερης χρήσης των πόρων.

Σε σχέση με τις αλλαγές που προτείνουν στην εμβληματική πρωτοβουλία, οι αυτοδιοικητικές αρχές αναφέρουν παρόμοια παραδείγματα και ιδιαίτερα την ανάγκη μεγαλύτερου προϋπολογισμού και σαφών δεσμευτικών στόχων. Εκφράζουν, επίσης, σαφή έκκληση για καλύτερη σύνδεση μεταξύ του τοπικού/περιφερειακού και του ευρωπαϊκού πλαισίου πολιτικής, γεγονός που αποκαλύπτει το χαμηλό επίπεδο συμμετοχής των αυτοδιοικητικών αρχών σε αυτό το θέμα.